

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Ευρωπαϊκή Ένωση και Ελληνική Οικονομία

Ενότητα: Διάλεξη Δεύτερη

Κορρές Γεώργιος

Τμήμα Γεωγραφίας

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο **«Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου»** έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

1. Σκοποί ενότητας	4
2. Περιεχόμενα ενότητας	4
2.1 Διάλεξη Δεύτερη	4
2.1.1 ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ.....	4
2.1.1.1 ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΚΑΙ ΜΕΤΡΗΣΗ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟΥ ΕΓΧΩΡΙΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ.....	6
2.1.1.2 Η ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ	8
2.1.1.2.1 Δυσκολίες στον Υπολογισμό των Μεγεθών του Εθνικού Προϊόντος	8
2.1.1.2.2 ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗ ΕΙΣΟΔΗΜΑ.....	9
2.1.1.3 ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΘΥΜΑΣΤΕ:.....	10
2.1.2 ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΥΗΜΕΡΙΑ ...	11
2.1.2.1 ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΘΥΜΑΣΤΕ:.....	18
2.1.3 ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	19
2.1.3.1 Συναλλαγματικές Ισοτιμίες και Εμπορικό Ισοζύγιο	20
2.1.3.2 Το Ισοζύγιο Πληρωμών	20
2.1.3.3 Μέτρα Αποκατάστασης της Ισορροπίας στο Ισοζύγιο των Εξωτερικών Πληρωμών	22
2.1.3.4 ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΘΥΜΑΣΤΕ:.....	23
2.1.4 ΜΟΡΦΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ	23
2.1.5 Επαναληπτικές Ερωτήσεις	25

1. Σκοποί ενότητας

2. Περιεχόμενα ενότητας

2.1 Διάλεξη Δεύτερη

2.1.1 ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ

Όπως για την παρακολούθηση της οικονομικής κατάστασης μια επιχείρησης χρειάζεται να χρησιμοποιούνται διάφοροι λογαριασμοί και λογιστικό σύστημα, έτσι και για την λειτουργία της οικονομίας μιας χώρας είναι αναγκαίο να υπάρχει ένα **σύστημα εθνικών λογαριασμών** ώστε να μπορούν να γίνουν διάφορες διαχρονικές συγκρίσεις και να διαπιστωθεί η οιαδήποτε βελτίωση είτε χειροτέρευση της απόδοσης των διαφόρων μεγεθών, η υλοποίηση των συγκεκριμένων στόχων και να μπορεί επίσης να γίνει κάποιος προγραμματισμός και σχεδιασμός. Οι εθνικοί λογαριασμοί δείχνουν την αξία του προϊόντος που παρήχθη σε ένα χρονικό διάστημα καθώς επίσης την κατανάλωση, την συνολική επένδυση και τις μεταβολές των διαφόρων οικονομικών μεγεθών από τις προηγούμενες χρονικές περιόδους. Στους εθνικούς λογαριασμούς περιλαμβάνονται διάφορα βασικά οικονομικά μεγέθη, όπως για παράδειγμα το εθνικό προϊόν, το εγχώριο προϊόν, το εθνικό εισόδημα, το εγχώριο εισόδημα, η εθνική δαπάνη, η εγχώρια δαπάνη, το προσωπικό εισόδημα και το προσωπικό διαθέσιμο εισόδημα.

Συχνά χρησιμοποιούμε διάφορους όρους, όπως για παράδειγμα το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν, Καθαρό Εγχώριο Προϊόν, και το Καθαρό Εθνικό Προϊόν για να περιγράψουμε την παραγωγική δυναμικότητα και την αναπτυξιακή διαδικασία μιας χώρας και μιας περιοχής. Σύμφωνα λοιπόν με τους κοινώς αποδεκτούς ορισμούς μπορούμε να θεωρήσουμε:

- **Εθνικό Προϊόν** (National Product) είναι η συνολική χρηματική αξία των αγαθών και των υπηρεσιών της τελικής χρήσης που παράγονται σε μια οικονομία κατά την διάρκεια ορισμένης χρονικής περιόδου. Με τον όρο εθνικό προϊόν μιας χώρας εννοούμε το προϊόν που παράγεται από τους συντελεστές παραγωγής (εργασία, κεφάλαιο και γη) που ανήκουν σε μόνιμους κατοίκους της χώρας, άσχετα εάν η παραγωγή του προϊόντος γίνεται μέσα είτε έξω από την χώρα. Πρέπει να σημειώσουμε τα μεγέθη εθνικό προϊόν και εγχώριο προϊόν **επικαλύπτονται σε μεγάλο βαθμό, αλλά όμως δεν είναι τα ίδια**. Ένα τμήμα του εθνικού προϊόντος δεν περιλαμβάνεται στο εγχώριο προϊόν γιατί αφορά το προϊόν που παράχθηκε στο εξωτερικό από παραγωγικούς συντελεστές που όμως ανήκουν σε μόνιμους κατοίκους της χώρας. Τέλος ένα τμήμα του εγχώριου προϊόντος δεν περιλαμβάνεται στο εθνικό προϊόν γιατί οι παραγωγικοί συντελεστές που το παρήγαγαν ανήκουν σε μόνιμους κατοίκους ξένων χωρών. Για παράδειγμα, η αμοιβή ενός Ιταλού συμβούλου που καλείται προσωρινά από την Ελλάδα για την παροχή κάποιων συμβουλών αποτελεί τμήμα του ελληνικού εγχώριου προϊόντος γιατί οι συγκεκριμένες υπηρεσίες παρήχθησαν στην χώρα μας, αλλά όχι όμως και του ελληνικού

εθνικού προϊόντος, αλλά του εθνικού προϊόντος της Ιταλίας εφόσον η μόνιμη κατοικία και η χώρα προέλευσης του εμπειρογνώμονα είναι η Ιταλία. Τέλος τα κέρδη στην Ελλάδα των ξένων κεφαλαιούχων που έχουν επενδύσει στην χώρα μας και τα μεταφέρουν στο εξωτερικό (στην χώρα τους) αποτελούν μέρος του Ελληνικού εγχώριου προϊόντος αλλά όχι του Ελληνικού εθνικού προϊόντος. Με παρεμφερή τρόπο, τα κέρδη των Ελλήνων επενδυτών από άλλες χώρες στο εξωτερικό που μεταφέρονται στην χώρα μας αποτελούν μέρος του εγχώριου προϊόντος της ξένης χώρας, αλλά ταυτόχρονα αποτελούν και μέρος του Ελληνικού εθνικού προϊόντος.

- **Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν**, (Gross Domestic Product), είναι το άθροισμα των αμοιβών των συντελεστών της παραγωγής με την μορφή των εργατικών μισθών, των έγγειων προσόδων, των τόκων και των κερδών που δημιουργούνται μέσα στα όρια του κράτους μέσα σε μια χρονική περίοδο.
- **Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν**, Α. Ε. Π, (Gross National Product), προκύπτει εάν στο **Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν** προσθέσουμε το καθαρό εισόδημα που προέρχεται από το εξωτερικό στους κατοίκους της χώρας. Δηλαδή με άλλα λόγια, όταν στο εθνικό προϊόν έχουν συμπεριληφθεί οι ακαθάριστες επενδύσεις αυτό ονομάζεται ακαθάριστο εθνικό προϊόν. Ακαθάριστες επενδύσεις είναι αυτές που περιλαμβάνουν ολόκληρη την αξία του υλικού νέου κεφαλαίου που δημιουργήθηκε στην οικονομία
- **Καθαρό Εγχώριο Προϊόν**, (Net Domestic Product), προκύπτει εάν στο **Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν** αφαιρέσουμε τις αποσβέσεις. Απόσβεση εννοούμε την αξία του αχρηστευμένου κεφαλαίου (επένδυσης) που επέρχεται λόγω λειτουργικής φθοράς είτε παλαιώματος στην διάρκεια μιας χρονικής περιόδου.
- **Καθαρό Εθνικό Προϊόν**, (Net National Product), προκύπτει εάν στο **Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν** αφαιρέσουμε τις αποσβέσεις. Δηλαδή με άλλα λόγια, όταν στο εγχώριο προϊόν έχουν συμπεριληφθεί οι καθαρές επενδύσεις αυτό ονομάζεται καθαρό εθνικό προϊόν. Καθαρές επενδύσεις θεωρούνται αυτές που ισούται με τις ακαθάριστες επενδύσεις μείον τις αποσβέσεις (δηλαδή το ποσό που αντιστοιχεί στο αχρηστευμένο κεφάλαιο δηλαδή στην λειτουργική φθορά και στην παλαιότητα).
- Παρατηρούμε μια σημαντική αύξηση κατά πέντε περίπου φορές του **Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος**.
- **Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν** καλείται το σύνολο των αξιών των τελικών αγαθών και των υπηρεσιών που παράγονται σε μια εθνική οικονομία μέσα σε μία χρονική περίοδο (συνήθως ένα έτος). Όταν ο ρυθμός μεταβολής του **Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος** είναι θετικός είτε αρνητικός είτε μηδενικός, τότε αυτό φανερώνει ότι η οικονομία της χώρας είναι σε άνοδο είτε σε ύφεση είτε σε στασιμότητα αντίστοιχα.
- Ο πρωτογενής τομέας περιλαμβάνει την γεωργία, την κτηνοτροφία, τα δάση και την αλιεία. Ο πρωτογενής τομέας σημείωσε μια χρονική βαθμιαία μείωση στην συνεισφορά του **Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος** και επίσης στην απασχόληση του εργατικού δυναμικού (λόγω της εγκατάλειψης της γης και του φαινόμενου της μετανάστευσης).

- Ο Δευτερογενής τομέας αποτελείται από τους κλάδους της βιομηχανίας, της ενέργειας, της ύδρευσης, των ορυχείων-λατομείων, των μεταλλευμάτων και της οικοδομής
- Η δημιουργία των διαφόρων έργων υποδομής συνετέλεσε διαχρονικά στην αύξηση της βιομηχανικής παραγωγής, στην αύξηση της συνεισφοράς του δευτερογενούς τομέα (βιομηχανικού τομέα) στο **Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν**, καθώς επίσης και στην απασχόληση στον συγκεκριμένο τομέα.
- Ο τριτογενής τομέας περιλαμβάνει το εμπόριο, τις μεταφορές (θαλάσσιες, εναέριες, και χερσαίες), τις επικοινωνίες, την δημόσια διοίκηση, τις τράπεζες, και τις ασφάλειες, την εκπαίδευση, την υγεία και τις υπόλοιπες υπηρεσίες.
- Η συνεισφορά του τριτογενή τομέα στο **Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν** καθώς επίσης και στην απασχόληση αποδεικνύει την αύξηση του ρόλου του τριτογενή τομέα και την «**στροφή**» της Ελληνικής οικονομίας αρχικά από τον πρωτογενή τομέα, αργότερα στον δευτερογενή τομέα και τελικά στον τριτογενή τομέα.

2.1.1.1 ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΚΑΙ ΜΕΤΡΗΣΗ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟΥ ΕΓΧΩΡΙΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ

Στην οικονομία παράγονται χιλιάδες διαφορετικά αγαθά και υπηρεσίες κάθε χρόνο, όμως οι ποσότητες τους δεν μπορούν να προστεθούν και να μας δώσουν ένα λογικό σύνολο που να μας δείχνει το μέγεθος της παραγωγής. Για παράδειγμα, δεν μπορούμε να προσθέσουμε διάφορους τόνους γεωργικών προϊόντων μαζί με βιομηχανικά είδη, κλ.π Το θέμα λοιπόν είναι πως μπορούμε να εκτιμήσουμε κάθε φορά το μέγεθος του εθνικού προϊόντος και τις εκάστοτε χρονικές μεταβολές του ;

Για να υπολογίσουμε το εθνικό προϊόν θα πρέπει να εκτιμήσουμε την συνολική χρηματική τους αξία. Για να υπολογίσουμε την συνολική χρηματική αξία θα πρέπει να πολλαπλασιάσουμε τις συνολικές ποσότητες του κάθε αγαθού και των υπηρεσιών που παρήχθησαν με τις αντίστοιχες τιμές τους και μετά να αθροίσουμε τα επί-μέρους γινόμενα. Η συνολική αξία αυτών των προϊόντων αντιπροσωπεύει τη συμβολή της παραγωγής στην οικονομική ευημερία της χώρας.

Συνήθως για τον υπολογισμό του εθνικού προϊόντος χρησιμοποιούμε τις ακόλουθες μεθόδους:

- Η πρώτη μέθοδος αναφέρεται στον υπολογισμό και στο άθροισμα των μεγεθών που αντιστοιχούν στα αγαθά και στις υπηρεσίες της τελικής μόνο και όχι της ενδιάμεσης χρήσης για να αποφευχθεί ο διπλός υπολογισμός. Στην πρώτη μέθοδο λαμβάνουμε υπόψη μονάχα την αξία των τελικών προϊόντων και όχι αυτών των ενδιάμεσων, καθόσον αυτά ήδη περιλαμβάνονται στην τιμή των τελικών προϊόντων, έτσι ώστε να μην τα υπολογίσουμε διπλές φορές και κάνουμε λανθασμένο υπολογισμό και διόγκωση του προϊόντος. Για παράδειγμα, στην αξία του ψωμιού περιλαμβάνεται η αξία του άλευρου και του σιταριού που χρησιμοποιήθηκαν και δεν θα τα υπολογίσουμε ξανά. Εάν υπολογίσουμε την αξία του ψωμιού (του τελικού προϊόντος) καθώς επίσης και αυτών του άλευρου και του σιταριού (που είναι τα ενδιάμεσα προϊόντα) θα

καταλήγαμε σε τριπλό υπολογισμό του άλευρου και συνεπώς σε λανθασμένη διογκωμένη εκτίμηση του εθνικού προϊόντος.

- Η δεύτερη μέθοδος αναφέρεται στον υπολογισμό και στο άθροισμα των μεγεθών που αντιστοιχούν στα αγαθά και στις υπηρεσίες της ενδιάμεσης χρήσης. Ένας εναλλακτικός τρόπος θα είναι να εκτιμήσουμε τις προστιθέμενες αξίες σε κάθε στάδιο παραγωγής και στο τέλος να προστεθούν όλες μαζί από κοινού. Εάν γίνει αυτό για όλα τα αγαθά και τις υπηρεσίες και όχι μονάχα για τα αγαθά και τις υπηρεσίες της τελικής χρήσης, και αθροίσουμε τα σχετικά μεγέθη τότε το τελικό άθροισμα θα ισούται με το εθνικό προϊόν, όπως είχαμε υπολογίσει με την πρώτη μέθοδο των αγαθών και των υπηρεσιών της τελικής χρήσης. Για παράδειγμα, μπορούμε στο αρχικό παράδειγμα που αναφέραμε ανωτέρω, να υπολογίσουμε αρχικά την αξία του παραχθέντος σιταριού, μετά να υπολογίσουμε και να αθροίσουμε την προστιθέμενη αξία του άλευρου (όταν στην δεύτερη ενδιάμεση φάση μετατρέπεται το σιτάρι σε αλεύρι) και τέλος να υπολογίσουμε και να αθροίσουμε την προστιθέμενη αξία του ψωμιού (στην τρίτη τελική φάση όταν μετατρέπεται το αλεύρι σε ψωμί).
- Η τρίτη μέθοδος υπολογισμού του εθνικού προϊόντος δεν βασίζεται στην εκτίμηση της αξίας των προϊόντων αλλά στο άθροισμα των εισοδημάτων που δημιουργήθηκαν από την παραγωγή και την διάθεση τους. Υπολογίζουμε και αθροίζουμε δηλαδή τα μεγέθη που αντιστοιχούν σε όλα τα στοιχεία του κόστους, που αποτελούν τις αμοιβές των παραγωγικών συντελεστών συν τα κέρδη. Και στην Τρίτη μέθοδο που χρησιμοποιούμε η συνολική αξία και το μέγεθος του εθνικού προϊόντος που θα βρούμε θα πρέπει να είναι το ίδιο με αυτό των δύο ανωτέρω περιπτώσεων-μεθοδολογιών που μόλις αναλύσαμε.
- Μια τελευταία μέθοδος για τον προσδιορισμό και τον υπολογισμό του εθνικού προϊόντος είναι ο υπολογισμός της αξίας των αγαθών και των υπηρεσιών τελικής χρήσης που περιλαμβάνει τα μεγέθη που αφορούν την ιδιωτική κατανάλωση, τις ιδιωτικές επενδύσεις καθώς επίσης και τα μεγέθη του δημοσίου τομέα και τέλος τις εξαγωγές μείον τις εισαγωγές των προϊόντων. Δηλαδή το Εθνικό προϊόν μπορεί να εκφρασθεί από την ακόλουθη ταυτότητα: $Y = K + E$ (το άθροισμα της κατανάλωσης και της επένδυσης). Οι επενδύσεις διακρίνονται σε ακαθάριστες επενδύσεις που περιλαμβάνουν ολόκληρη την αξία του υλικού νέου κεφαλαίου που δημιουργήθηκε στην οικονομία, ενώ καθαρές επενδύσεις θεωρούνται αυτές που ισούται με τις ακαθάριστες επενδύσεις μείον τις αποσβέσεις (δηλαδή το ποσό που αντιστοιχεί στο αχρηστευμένο κεφάλαιο δηλαδή στην λειτουργική φθορά και στην παλαιότητα). Η διαφορά δηλαδή μεταξύ ακαθαρίστων επενδύσεων και καθαρών επενδύσεων είναι οι αποσβέσεις. Ιδιαίτερα η βασική ταυτότητα για τον υπολογισμό του εθνικού προϊόντος που ισχύει και η την συνθήκη ισορροπίας στην ανοικτή οικονομία είναι η ακόλουθη:

$Y = C + I + G + (X - M)$, δηλαδή

Εθνικό Εισόδημα (Y) = Κατανάλωση [C] + Επενδύσεις [I] + Δημόσιες Δαπάνες [G] + (Εξαγωγές [X]- Εισαγωγές [M])

2.1.1.2 Η ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ

2.1.1.2.1 Δυσκολίες στον Υπολογισμό των Μεγεθών του Εθνικού Προϊόντος

Για τον υπολογισμό του εθνικού προϊόντος γίνεται προσπάθεια για την καλύτερη εκτίμηση και προσέγγιση της αξίας του προϊόντος της οικονομίας με προσωπικούς καθώς επίσης και απλοποιητικούς υπολογισμούς. Όμως συχνά ο υπολογισμός του εθνικού προϊόντος παρουσιάζει αρκετά προβλήματα, καθόσον τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία πολλές φορές έχουν σοβαρές ατέλειες και συνέπειες. Ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα για τον σωστό υπολογισμό του εθνικού προϊόντος είναι το μέρος της παραγωγής που δεν συμπεριλαμβάνεται στο εθνικό προϊόν είτε γιατί δεν διοχετεύεται στην αγορά (με την αυτοκατανάλωση) είτε επειδή αποκρύπτεται και δεν δηλώνεται (με την μορφή της παραοικονομίας). Για παράδειγμα, το αγροτικό προϊόν που καταναλώνεται από τους ίδιους τους παραγωγούς, οι υπηρεσίες που προσφέρουν στο σπίτι τους οι νοικοκυρές είτε δεν υπολογίζονται καθόλου είτε υπολογίζονται σε πολύ χαμηλότερο βαθμό απ' ό τι πραγματικά κατά τον υπολογισμό του εθνικού προϊόντος.

Μια επί-πρόσθετη δυσκολία παρουσιάζει ο υπολογισμός της αξίας του προϊόντος και των υπηρεσιών του δημοσίου τομέα. Η παραγωγή του προϊόντος και των υπηρεσιών του δημοσίου τομέα χρηματοδοτούνται από φόρους, δημόσια έσοδα (το τμήμα των δημοσίων εσόδων που αντιστοιχεί στις δημόσιες δαπάνες). Το μεγαλύτερο τμήμα των υπηρεσιών και των αγαθών του δημοσίου τομέα δεν πωλούνται στην αγορά με βάση τις αρχές της ελεύθερης οικονομίας, όπως για παράδειγμα οι υπηρεσίες της εθνικής άμυνας, οι υπηρεσίες παροχής δικαιοσύνης, η τήρηση της δημόσιας τάξης, η ιατρική περίθαλψη κ.λ.π. Λόγω των δυσκολιών αυτών και της αδυναμίας για τον επακριβή υπολογισμό προϊόντος και των υπηρεσιών του δημοσίου τομέα, συνήθως υπολογίζεται το κόστος λειτουργίας του δημοσίου τομέα και αυτό θεωρείται ότι αντιπροσωπεύει την αξία του παραχθέντος προϊόντος και των υπηρεσιών του δημοσίου τομέα.

Ένα επί-πρόσθετο πρόβλημα στον υπολογισμό του εθνικού προϊόντος είναι η μεταβολή των τιμών που επηρεάζονται ανάλογα από το ποσοστό του πληθωρισμού. Συνέπεια της αύξησης των τιμών λόγω του πληθωρισμού είναι ότι τα διαχρονικά μεγέθη που αναφέρονται στο εθνικό προϊόν σε τρέχουσες τιμές, δηλαδή στις τιμές αυτές που περικλείουν το ποσοστό του πληθωρισμού δεν είναι συγκρίσιμα μεταξύ τους. Για να μπορέσουμε να κάνουμε διάφορες διαχρονικές συγκρίσεις μεταξύ των μεγεθών του εθνικού προϊόντος συνήθως υπολογίζουμε και χρησιμοποιούμε τις σταθερές τιμές, δηλαδή τις τιμές εκείνες που δεν περικλείουν το ποσοστό του πληθωρισμού. Για τον υπολογισμό των μεγεθών σε σταθερές τιμές αρχικά υπολογίζουμε και εκτιμούμε το εθνικό προϊόν σε τρέχουσες τιμές και μετά εφαρμόζοντας την επιλογή ενός έτους-βάσης (συνήθως επιλέγουμε τυχαία κάποιο έτος που για διευκόλυνση να είναι το τελευταίο δεκαδικό ψηφίο σε 0 είτε σε 5) και εν' συνεχεία αποπληθωρίζουμε τα μεγέθη (δηλαδή τα μετατρέπουμε σε σταθερές τιμές) διαιρώντας με τον αποπληθωριστή αυτό όλα τα σχετικά μεγέθη του εθνικού προϊόντος που είναι σε τρέχουσες τιμές. Σαν αποπληθωριστή επιλέγουμε τον δείκτη τιμών προϊόντος που περιλαμβάνει τα ετήσια ποσοστά πληθωρισμού. Με αυτό τον

τρόπο τα μεγέθη του εθνικού προϊόντος που προκύπτουν από τον υπολογισμό και την μετατροπή σε σταθερές τιμές είναι συγκρίσιμα μεταξύ τους.

2.1.1.2.2 ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗ ΕΙΣΟΔΗΜΑ

Το σύνολο των αμοιβών των παραγωγικών συντελεστών που συμβάλλουν στην παραγωγή των αγαθών και των υπηρεσιών κατά την διάρκεια μιας ορισμένης χρονικής περιόδου καλείται εθνικό εισόδημα. Δηλαδή, εθνικό εισόδημα είναι το σύνολο των εισοδημάτων που δημιουργούνται από την παραγωγή του προϊόντος της οικονομίας. Το εθνικό εισόδημα αποτελείται από τους μισθούς, τα ημερομίσθια, την αμοιβή του συντελεστή κεφαλαίου, την έγγειο πρόσοδο δηλαδή την αμοιβή της γης/φυσικό περιβάλλον, και τις άλλες αμοιβές των παραγωγικών συντελεστών όπως για παράδειγμα την αμοιβή της επιχειρηματικότητας. Πιο συγκεκριμένα:

- **Εθνικό Εισόδημα** είναι το **Καθαρό Εθνικό Προϊόν** εκφρασμένο σε χρηματικές μονάδες. Δηλαδή το Εθνικό εισόδημα μπορεί να εκφραστεί από την ακόλουθη ταυτότητα: $Y = K + E$ (το άθροισμα της κατανάλωσης και της επένδυσης). Βασική Ταυτότητα για την συνθήκη ισορροπίας του εισοδήματος σε ανοικτή οικονομία είναι η ακόλουθη:

$$Y = C + I + G + (X - M),$$

δηλαδή,

Εθνικό Εισόδημα = Κατανάλωση + Επενδύσεις + Δημόσιες Δαπάνες

+ (Εξαγωγές - Εισαγωγές)

Όταν το εθνικό προϊόν περιλαμβάνει και την αξία της απόσβεσης, (δηλαδή της αξίας του αχρηστευμένου κεφαλαίου που επέρχεται λόγω λειτουργικής φθοράς), τότε καλείται ως **ακαθάριστο εθνικό εισόδημα**, ενώ όταν δεν περιλαμβάνεται η απόσβεση τότε αναφέρεται ως **καθαρό εθνικό εισόδημα**. Το εθνικό εισόδημα είναι αντίστοιχο του εθνικού προϊόντος γιατί είναι το σύνολο των αμοιβών των παραγωγικών συντελεστών που ανήκουν σε μόνιμους κατοίκους της χώρας για την συμβολή τους στην παραγωγική διαδικασία, άσχετα με το εάν οι παραγωγικοί συντελεστές βρίσκονται είτε η παραγωγική διαδικασία πραγματοποιείται μέσα είτε έξω από την χώρα. Αντίστοιχο του εγχώριου προϊόντος είναι το **εγχώριο εισόδημα** που φανερώνει το σύνολο των αμοιβών των παραγωγικών συντελεστών που βρίσκονται μέσα στην επικράτεια της χώρας, ανεξάρτητα από την μόνιμη κατοικία των ιδιοκτητών των παραγωγικών συντελεστών. Επίσης το **εθνικό εισόδημα** μιας χώρας ισούται με το εγχώριο εισόδημα συν το σύνολο των εισοδημάτων από το εξωτερικό που αντιπροσωπεύει τις αμοιβές των συντελεστών της παραγωγής που βρίσκονται στο εξωτερικό αλλά ανήκουν σε μόνιμους κατοίκους της χώρας μείον το σύνολο των εισοδημάτων που αντιπροσωπεύουν τις αμοιβές των συντελεστών της παραγωγής που βρίσκονται στην χώρα αλλά ανήκουν σε μόνιμους κατοίκους άλλων χωρών.

Πρέπει να σημειώσουμε ότι το εθνικό εισόδημα διαφέρει από το σύνολο των εισοδημάτων που δικαιούνται να εισπράξουν τα διάφορα άτομα στην οικονομία και το

οποίο ονομάζεται προσωπικό εισόδημα. Δηλαδή, εθνικό εισόδημα είναι το σύνολο των αμοιβών των παραγωγικών συντελεστών για την παραγωγή του προϊόντος της οικονομίας, ενώ προσωπικό εισόδημα είναι το σύνολο των εισοδημάτων που δικαιούνται να εισπράξουν (σε χρήμα είτε σε είδος) τα διάφορα άτομα στην οικονομία. Το εθνικό εισόδημα μετατρέπεται σε προσωπικό εισόδημα όταν αυτό διανέμεται στους ιδιοκτήτες των παραγωγικών συντελεστών. Ένα τμήμα όμως του εισοδήματος δεν φτάνει στα άτομα, γιατί για παράδειγμα αντιστοιχεί στην φορολογία. Εάν λοιπόν από το εθνικό εισόδημα αφαιρεθεί το σύνολο των προσωπικών φόρων, όπως για παράδειγμα ο φόρος εισοδήματος, τότε έχουμε το **προσωπικό διαθέσιμο εισόδημα** είτε απλά το **διαθέσιμο εισόδημα**. Πιο συγκεκριμένα:

- **Κατά Κεφαλή Εθνικό Εισόδημα** είναι το εισόδημα που αναλογεί σε κάθε πολίτη και το οποίο ευρίσκουμε διαιρώντας το **Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν** με τον πληθυσμό μιας χώρας του ίδιου πάντα έτους. Το **Κατά Κεφαλή Εθνικό Εισόδημα** χρησιμεύει σαν μέτρο σύγκρισης σχετικά με την επίδοση μιας οικονομίας. Ο δείκτης του **Κατά Κεφαλή Εθνικού Εισοδήματος** χρησιμοποιείται σαν **δείκτης για την οικονομική ανάπτυξη**, (άλλοι χρησιμοποιούν τον δείκτη του **Πραγματικού Κατά Κεφαλή Εισοδήματος**, δηλαδή του λόγου του **Εθνικού Εισοδήματος** προς τον πληθυσμό), παρόλο που απορρέει διάφορες αμφισβητήσεις σχετικά με την διαθεσιμότητα των στατιστικών στοιχείων και τα στατιστικά στοιχεία που περιλαμβάνει ο δείκτης στις διάφορες χώρες για τις διεθνείς συγκρίσεις, καθ' όσον ο συγκεκριμένος δείκτης δεν λαμβάνει υπόψη και την αναδιανομή εισοδήματος μεταξύ και ανάμεσα στις χώρες.
- Τέλος η έννοια της **εθνικής δαπάνης** περιλαμβάνει το σύνολο των δαπανών που γίνονται για την αγορά του τελικού προϊόντος που παράγεται στην οικονομία μέσα σε μια ορισμένη χρονική περίοδο, καθώς επίσης και τη μεταβολή των αποθεμάτων (αύξηση είτε μείωση) μέσα στην ίδια χρονική περίοδο. Η διάκριση μεταξύ της εγχώρια δαπάνης και της εθνικής δαπάνης είναι αντίστοιχη του εγχώριου προϊόντος και του εθνικού προϊόντος. Το **ακαθάριστο εθνικό προϊόν** ισούται με το **ακαθάριστο εθνικό εισόδημα** και με την **ακαθάριστη εθνική δαπάνη**, καθώς επίσης αντίστοιχα το **ακαθάριστο εγχώριο προϊόν** ισούται με το **ακαθάριστο εγχώριο εισόδημα** και με την **ακαθάριστη εγχώρια δαπάνη**. Αντίστοιχα επίσης κινούνται και τα καθαρά εθνικά μεγέθη και καθαρά εγχώρια μεγέθη.

2.1.1.3 ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΘΥΜΑΣΤΕ:

Βασικές Μακροοικονομικές Έννοιες και Όροι:

- **Εθνικό Προϊόν** (National Product) είναι η συνολική χρηματική αξία των αγαθών και των υπηρεσιών της τελικής χρήσης που παράγονται σε μια οικονομία κατά την διάρκεια ορισμένης χρονικής περιόδου. Με τον όρο εθνικό προϊόν μιας χώρας εννοούμε το προϊόν που παράγεται από τους συντελεστές παραγωγής (εργασία, κεφάλαιο και γη) που ανήκουν σε μόνιμους κατοίκους της χώρας, άσχετα εάν η παραγωγή του προϊόντος γίνεται μέσα είτε έξω από την χώρα.
- **Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν**, (Gross Domestic Product), είναι το άθροισμα των αμοιβών των συντελεστών της παραγωγής με την μορφή των εργατικών

μισθών, των έγγειων προσόδων, των τόκων και των κερδών που δημιουργούνται μέσα στα όρια του κράτους μέσα σε μια χρονική περίοδο. Δηλαδή, το **Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν**, Α. Ε. Π, (Gross National Product), προκύπτει εάν στο **Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν** προσθέσουμε το καθαρό εισόδημα που προέρχεται από το εξωτερικό στους κατοίκους της χώρας.

- **Καθαρό Εγχώριο Προϊόν**, (Net Domestic Product), προκύπτει εάν στο **Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν** αφαιρέσουμε τις αποσβέσεις. Απόσβεση εννοούμε την αξία του αχρηστευμένου κεφαλαίου (επένδυσης) που επέρχεται λόγω λειτουργικής φθοράς είτε παλαιώματος στην διάρκεια μιας χρονικής περιόδου. Δηλαδή, το **Καθαρό Εθνικό Προϊόν**, (Net National Product), προκύπτει εάν στο **Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν** αφαιρέσουμε τις αποσβέσεις.
- Η έννοια της **εθνικής δαπάνης** περιλαμβάνει το σύνολο των δαπανών που γίνονται για την αγορά του τελικού προϊόντος που παράγεται στην οικονομία μέσα σε μια ορισμένη χρονική περίοδο, καθώς επίσης και τη μεταβολή των αποθεμάτων (αύξηση είτε μείωση) μέσα στην ίδια χρονική περίοδο.
- Η έννοια του **κατά Κεφαλή Εθνικό Εισόδημα** είναι το εισόδημα που αναλογεί σε κάθε πολίτη και το οποίο ευρίσκουμε διαιρώντας το **Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν** με τον πληθυσμό μιας χώρας του ίδιου πάντα έτους. Το **Κατά Κεφαλή Εθνικό Εισόδημα** χρησιμεύει σαν μέτρο σύγκρισης σχετικά με την επίδοση μιας οικονομίας.
- Η βασική ταυτότητα για τον υπολογισμό του εθνικού προϊόντος που ισχύει και η την συνθήκη ισορροπίας στην ανοικτή οικονομία είναι η ακόλουθη:

$$Y = C + I + G + (X - M),$$

δηλαδή

Εθνικό Εισόδημα (Y) = Κατανάλωση [C] + Επενδύσεις [I] + Δημόσιες Δαπάνες [G] + (Εξαγωγές [X]- Εισαγωγές [M])

2.1.2 ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΥΗΜΕΡΙΑ

Η οικονομική ευημερία μιας κοινωνίας εξαρτάται από την ποσότητα, το είδος και την ποιότητα των αγαθών και των υπηρεσιών που παράγει. Όσο περισσότερα προϊόντα μπορεί να παράγει τόσο μεγαλύτερη δυνατότητα έχει να καταναλώνει και άρα τόσο μεγαλύτερο είναι το επίπεδο της οικονομικής ευημερίας. Μια οικονομία μπορεί βέβαια αποκτά μέσω του εξωτερικού εμπορίου τα προϊόντα εκείνα που δεν παράγονται, αλλά για την απόκτηση αυτών των προϊόντων θα πρέπει να προσφέρει δικά της προϊόντα. Επίσης είναι δυνατόν για ένα μικρό χρονικό διάστημα να δανείζεται από το εξωτερικό για να πληρώσει για τις εισαγωγές της, αλλά θα πρέπει όμως σε κάποιο ακόλουθο διάστημα να κάνει την αποπληρωμή των χρεών της και για αυτό τον λόγο θα πρέπει να εξάγει κάποια προϊόντα και αγαθά ώστε να αποκτήσει τα αναγκαία ποσά που χρειάζεται.

Όπως αναφέραμε, οι δείκτες του εθνικού προϊόντος και του κατά κεφαλή εισοδήματος χρησιμοποιούνται σαν δείκτες για την οικονομική ανάπτυξη, (άλλοι

χρησιμοποιούν τον δείκτη του **Πραγματικού Κατά Κεφαλή Εισοδήματος**, δηλαδή του λόγου του **Εθνικού Εισοδήματος** προς τον πληθυσμό). Παρόλα αυτά υπάρχουν διάφορες αμφισβητήσεις σχετικά με την διαθεσιμότητα των στατιστικών στοιχείων και τα στατιστικά στοιχεία που περιλαμβάνει οι δείκτες αυτοί στις διάφορες χώρες για τις διεθνείς συγκρίσεις, καθ' όσον οι συγκεκριμένοι δείκτες δεν λαμβάνουν υπόψη την αναδιανομή εισοδήματος μεταξύ και ανάμεσα στις χώρες.

Ένα εναλλακτικό μέτρο που χρησιμοποιείται και αντικατοπτρίζει καλύτερα το μέγεθος και τους ρυθμούς οικονομικής ευημερίας και ανάπτυξης είναι αυτό του βιοτικού επιπέδου. Το **Βιοτικό επίπεδο** προσδιορίζει τον βαθμό κάλυψης των αναγκών μιας κοινωνίας (όπως για παράδειγμα τις ανάγκες διατροφής, ένδυσης, υγείας, εκπαίδευσης κ.λ.π). Όσο περισσότερο καλύπτονται οι ανάγκες τόσο έχουμε υψηλότερο βιοτικό επίπεδο. Η άνοδος του βιοτικού επιπέδου σε μια χώρα προσδιορίζει κατά βάση και τον δείκτη **οικονομικής είτε περιφερειακής ανάπτυξης** της συγκεκριμένης χώρας. Ο **δείκτης του βιοτικού επιπέδου** χρησιμοποιείται σαν **δείκτης για την οικονομική ανάπτυξη** για διεθνείς και διαχρονικές συγκρίσεις. Τις διάφορες χώρες διακρίνουμε ανάλογα σε **αναπτυγμένες χώρες** (developed countries), σε **αναπτυσσόμενες (developing countries)** και σε **ολιγότερο αναπτυγμένες χώρες** (less developed countries) (τρίτος κόσμος); σαν κριτήρια για τον διαχωρισμό αυτό χρησιμοποιούνται το ποσοστό του εθνικού προϊόντος, το ποσοστό των επενδύσεων, και τα ποσοστά της δημόσιας και της συνολικής κατανάλωσης.

Πίνακας: Στοιχεία Βιοτικού Επιπέδου

Βασικές Μονάδες Μέτρησης

- (1). Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα κατά Κεφαλή (σε τρέχ. τιμές-χιλ. δρχ.)
 - (2). Κατανάλωση Ενέργειας κατά Κεφαλή (σε τον. ισοδ. πετρελαίου)
 - (3). Αυτοκίνητα Επιβατικά ανά 1000 κατοίκους
 - (4). Τηλέφωνα (κύριες συνδέσεις) ανά 1000 κατοίκους
 - (5). Ραδιόφωνα σαν ποσοστό επί των νοικοκυριών
 - (6). Τηλεοράσεις (ασπρόμαυρες) σαν ποσοστό επί των νοικοκυριών
 - (7). Τηλεοράσεις (έγχρωμες) σαν ποσοστό επί των νοικοκυριών
 - (8). Βίντεο σαν ποσοστό επί των νοικοκυριών
-

Στον άνω Πίνακα παρατηρούμε τα βασικά μεγέθη και τα κυριότερα στοιχεία του δείκτη του Βιοτικού Επιπέδου. Για παράδειγμα, κατά την χρονική περίοδο των δεκαετιών 1950, 1960, 1970 και 1980 το *Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν* σημείωσε μια αύξηση περίπου 6,9%, 7,9%, 4,4% και 3,5% αντίστοιχα. Δηλαδή η μέση τιμή του *Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος* για την Ελληνική οικονομία στην χρονική περίοδο (1950-1980) ήταν 6,2%, ενώ για την ίδια χρονική περίοδο των χωρών της Ε.Ε. και του Ο.Ο.Σ.Α. ήταν 3,7% και 3,3% αντίστοιχα. Την δεκαετία όμως του 1980 ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του *Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος* ήταν μονάχα 0,9% γεγονός που δείχνει την στασιμότητα της Ελληνικής οικονομίας, ενώ για την ίδια χρονική περίοδο των χωρών της Ε.Ε. και του Ο.Ο.Σ.Α. ήταν 2,1% και 2,8% αντίστοιχα. Κατά την δεκαετία του 1980, η αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης και η μείωση των

επενδύσεων επιφέρουν την μείωση του *Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος* της Ελληνικής οικονομίας.

Πίνακας: Εγχώρια Ζήτηση-Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, σταθ. τιμές 1995, δις δρχ.

	Ιδιωτική Εθνική Κατανάλ	Δημόσια Κατ/ση	Ακαθ. Επενδύσεις Παγίου Κεφαλαίου	Μεταβολή Αποθεμάτων & Στατιστικές Διαφορές	Εγχώρια Ζήτηση	Εξαγωγές Αγαθών και Υπηρεσιών	Εισαγωγές Αγαθών και Υπηρεσιών	Ισοζύγιο Αγαθών και Υπηρεσιών	Ακαθ. Εγχώριο Προϊόν
1960	4467,2	1056,2	2023,3	-643,8	6903,0	411,5	559,7	-148,2	6754,8
1961	4781,0	1102,7	2290,1	-349,6	7824,2	452,3	629,8	-177,6	7646,7
1962	4972,2	1176,3	2401,9	-611,2	7939,2	431,6	696,3	-264,6	7674,6
1963	5250,2	1225,4	2243,6	174,6	8893,8	498,6	808,9	-310,2	8583,6
1964	5786,4	1339,7	2663,8	105,5	9895,4	466,7	970,8	-504,1	9391,3
1965	6192,9	1459,8	3071,8	266,2	10990,7	542,1	1130,3	-588,2	10402,5
1966	6625,6	1551,3	3223,2	109,4	11509,6	710,8	1142,2	-431,4	11078,1
1967	7094,2	1682,6	3176,4	227,9	12181,2	732,3	1207,2	-475,0	11706,2
1968	7650,1	1705,3	3919,2	-101,0	13173,5	718,7	1342,7	-624,0	12549,5
1969	8132,7	1836,1	4536,2	241,5	14746,5	787,9	1533,7	-745,9	14000,7
1970	8861,3	1944,4	4396,8	777,3	15979,7	902,5	1631,3	-728,7	15251,0
1971	9340,7	2040,5	4925,3	831,5	17138,0	1068,7	1759,9	-691,1	16446,9
1972	9901,7	2156,1	6122,2	630,8	18810,9	1318,6	2011,5	-693,0	18117,9
1973	10505,5	2298,5	6478,8	1283,0	20565,9	1706,2	2688,1	-981,8	19584,1
1974	10400,1	2580,9	4307,7	1613,3	18902,0	1708,2	2287,0	-578,8	18323,2
1975	11177,2	2888,9	4810,5	1049,5	19926,0	1884,5	2320,7	-436,2	19489,8
1976	11815,1	3037,2	5138,4	1223,5	21214,1	2154,3	2543,2	-388,9	20825,2

197 7	12855, 5	3235,4	5773,5	83,5	21947, 8	2290,4	2800,5	-510,1	21437, 7
197 8	13872, 5	3348,7	6482,0	-350,8	23352, 4	2566,3	2927,5	-361,1	22991, 3
197 9	14668, 1	3544,5	6759,7	-1063,2	23909, 0	3048,9	3212,1	-163,2	23745, 9
198 0	14734, 8	3551,7	5686,6	59,1	24032, 2	3386,5	3512,0	-125,5	23906, 6
198 1	14634, 0	3793,8	5132,3	42,7	23602, 9	3671,2	3738,9	-67,7	23535, 2
198 2	15130, 0	3716,2	4966,8	30,3	23843, 3	3066,8	3641,4	-574,7	23268, 6
198 3	15447, 3	3849,9	5282,6	-714,4	23865, 4	2887,5	3735,2	-847,7	23017, 6
198 4	15506, 3	3953,1	4424,8	48,7	23932, 9	3203,5	3655,9	-452,4	23480, 4
198 5	15585, 5	4104,8	4838,5	96,7	24625, 4	3262,2	3817,9	-555,8	24069, 7
198 6	15354, 7	4059,9	4843,6	472,1	24730, 2	3811,8	4347,7	-535,9	24194, 3
198 7	15763, 9	4068,9	4570,8	-353,1	24050, 4	4038,1	4440,8	-402,7	23647, 8
198 8	16718, 6	3845,1	4688,4	223,8	25475, 9	3952,4	4766,5	-814,1	24661, 8
198 9	17769, 4	4052,7	4974,8	38,4	26835, 4	4029,2	5265,7	-1236,5	25598, 9
199 0	18234, 8	4077,1	5196,6	-92,8	27415, 7	3889,4	5706,2	-1816,8	25598, 9
199 1	18761, 8	4015,9	5417,5	186,8	28382, 0	4049,8	6039,3	-1989,5	26392, 5
199 2	19188, 2	3895,4	5228,6	-86,3	28225, 9	4455,6	6104,3	-1648,7	26577, 2
199 3	19041, 4	3996,7	5019,8	-103,1	27954, 7	4339,9	6142,7	-1802,7	26152, 0
199 4	19411, 7	3952,7	4865,0	20,0	28249, 5	4660,4	6234,8	-1574,4	26675, 0
199 5	19901, 6	4174,1	5066,0	85,7	29227, 4	4800,2	6792,4	-1992,2	27235, 2
199 6	20377, 0	4211,2	5490,8	98,9	30177, 9	4967,4	7267,9	-2300,4	27877, 5
199 7	20945, 6	4336,9	5916,7	67,1	31266, 3	5869,6	8278,3	-2408,8	28857, 5
199	21584,	4409,0	6616,3	126,9	32737,	6218,2	9217,1	-2998,9	29738,

8	9				1				2
1999	22221,5	4403,8	7096,4	-30,8	33690,9	6622,7	9576,3	-2953,6	30737,3

Πηγή: ΥΠΕΘΟ και ΕΣΥΕ

Πίνακας: Α.Ε.Π. κατά κλάδους (σε σταθερές τιμές-σε δις. Δρχ.)

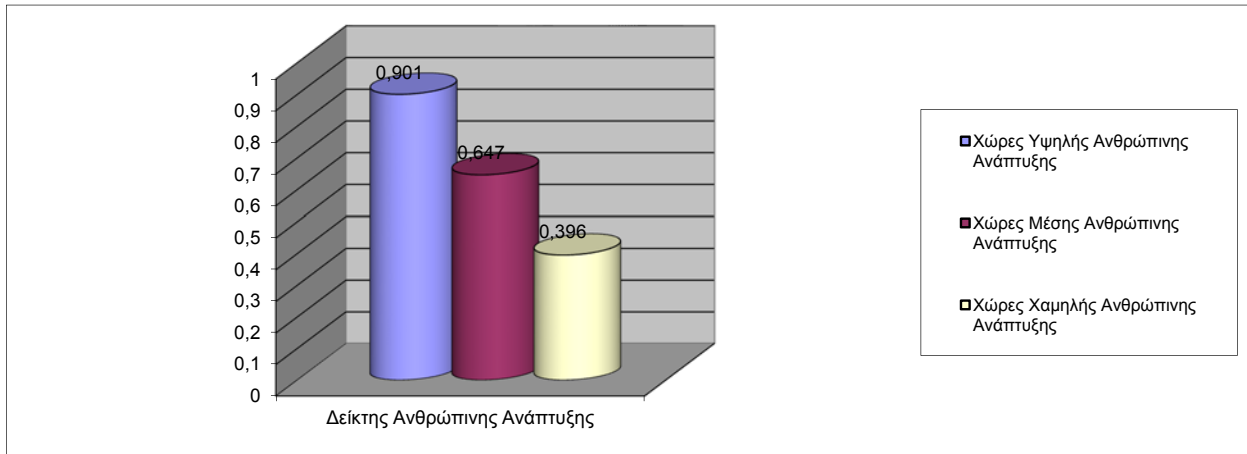
Τομέας	ΠΟΣΑ					ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ (σε ποσοστά %)			
	1988	1989	1990	1991	1998	1989	1990	1991	1998
Γεωργία	62,6	63,2	35,7	61,3	61,9	0,8	-11,9	10,1	1,0
Βιομηχανία	144,2	148,5	149,9	148,5	149,1	2,9	0,9	-0,9	0,4
Υπηρεσίες	267,3	279,8	248,1	288,6	294,9	4,9	1,5	1,6	2,2
Σύνολο	474,1	491,5	469,7	448,4	505,9	3,7	-0,4	1,8	1,5

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. (Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας), Μηνιαία Στατιστικά Δελτία

Για παράδειγμα, ο ανωτέρω πίνακας παρουσιάζει την διάρθρωση του ΑΕΠ και τις μεταβολές κατά κλάδους. Με το τέλος του δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου η Ελλάδα βρέθηκε σε μία φάση υπανάπτυξης και για την υπέρβαση της χρειάστηκε να καταβληθούν συντονισμένα μέτρα πολιτικής. Οι δεκαετίες 1950, 1960 και 1970 χαρακτηρίζονται από υψηλούς ρυθμούς μεταβολές του Α.Ε.Π. Οι ρυθμοί όμως αυτοί δεν ίσχυαν και για τις επιμέρους περιφέρειες της οι οποίες δεν μπόρεσαν να μετάσχουν ισότιμα στην ανερχόμενη οικονομική ανάπτυξη.

Πίνακας: Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης και κατά Κεφαλή Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) σε \$ Ισοδύναμης Αγοραστικής Δύναμης (ΙΑΔ), 1999

	Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης	Πραγματικό κατά κεφαλή ΑΕΠ
Χώρες Υψηλής Ανθρώπινης Ανάπτυξης	0,901	14922
Χώρες Μέσης Ανθρώπινης Ανάπτυξης	0,647	3044
Χώρες Χαμηλής Ανθρώπινης Ανάπτυξης	0,396	1241
Σύνολο Κόσμου	0,746	5428

Ο **Δείκτης Ανθρώπινης Αξίας** (Human Development Index) είναι ο πιο σύγχρονος δείκτης που έχουν εισάγει τα Ηνωμένα Έθνη και φανερώνει την κοινωνικό-οικονομική ανάπτυξη μια χώρας και μιας περιοχής και με βάση αυτόν τον δείκτη γίνεται.

Ο Δ.Α.Α. περιλαμβάνει αρκετούς παράγοντες και μεταβλητές, μεταξύ των οποίων είναι:

- Αυτοκίνητα κατά Κεφαλή
- Ραδιόφωνα κατά Κεφαλή
- Υφαντικές Ίνες κατά Κεφαλή
- Άτομα ανά Δωμάτιο
- Ποσοστά Εγγραμμάτων
- Ποσοστό Μαθητών σε Α' Βάθμια Εκπαίδευση
- Ποσοστό Μαθητών σε Άλλες Βαθμίδες
- Ποσοστό Μαθητών σε Επαγγελματικές Σχολές
- Ποσοστό Οικονομικά Ενεργού Πληθυσμού σε Γεωργία
- Ποσοστό Οικονομικά Ενεργού Πληθυσμού σε Κοινωφελείς Υπηρεσίες
- Μισθωτοί Εργάτες ως Ποσοστό Οικονομικά Ενεργού Πληθυσμού.
- Κάτοικοι ανά γιατρό
- Διάρκεια Ζωής ανά Κάτοικο
- Τηλέφωνα κατά Κεφαλή
- Κυκλοφορία Εφημερίδων κατά κεφαλή
- Κατανάλωση Ενέργειας κατά κεφαλή
- Κατά κεφαλή Εθνικό Εισόδημα
- Συμμετοχή Μεταποίησης στο Εθνικό Προϊόν
- Εξαγωγές κατά Κεφαλή
- Ποσοστό Πληθυσμού σε Αστικές Περιοχές
- Κατανάλωση Χάλυβα κατά κεφαλή
- Κατανάλωση Τσιμέντου κατά κεφαλή.

Πίνακας: Ποσοστιαία Διάρθρωση Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος κατά Τομείς Παραγωγής 1999

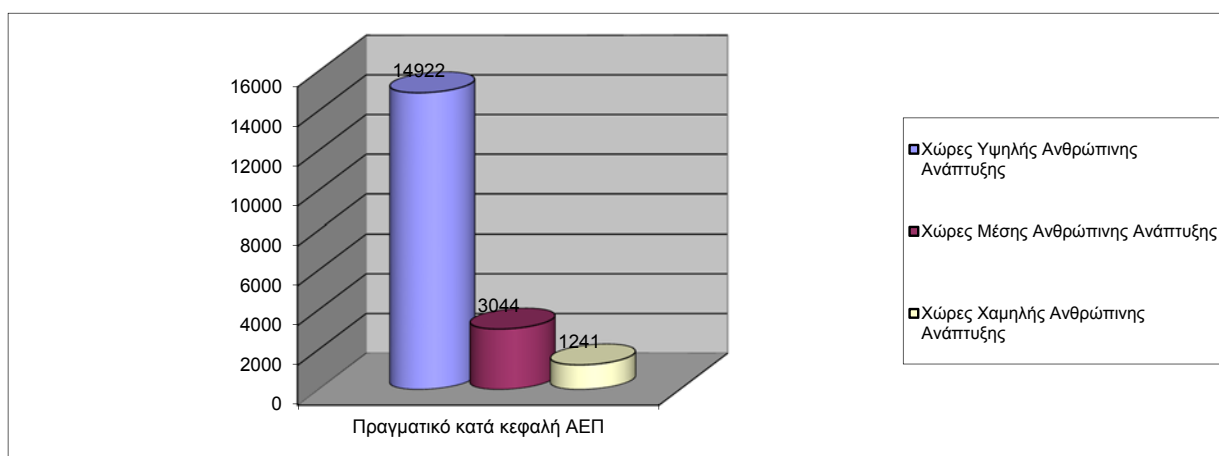
	Πρωτογενής	Δευτερογενής	Τριτογενής
Μέσος Όρος Αναπτυσσόμενων Χωρών	15	35	50
Μέσος Όρος Αναπτυγμένων Χωρών	3	37	60

Ο Δείκτης Ανθρώπινης Αξίας (Human Development Index) επίσης προσδιορίζει και υπολογίζει τα ακόλουθα θέματα:

- Βασικές Ανθρώπινες Ανάγκες, όπως Ένδυση και Κατοικία ή αριθμός ατόμων ανά δωμάτιο,
- Τροφή, προσφορά θερμίδων ανά κεφαλή,
- Ύδρευση, ποσοστό ατόμων με πόσιμο νερό,
- Εκπαίδευση, εγγεγραμμένοι Α' Βάθμια εκπαίδευση,
- Υγιεινή, προσδοκώμενη διάρκεια ζωής, βρεφική θνησιμότητα.
- μέτρηση επιπέδου φτώχειας,
- διαμόρφωση μέτρων πολιτικής,
- βαθμός ανισοδιανομής,
- ενσωμάτωση της θέσεως γυναίκας,
- ενσωμάτωση πολιτικών ελευθεριών,
- ενσωμάτωση ανθρωπίνων δικαιωμάτων,
- ενσωμάτωση Ατομικής και Κοινωνικής Ευημερίας

Ιδιαίτερα οι κυριότεροι παράγοντες και μεταβλητές που ουσιαστικά προσδιορίζουν τον δείκτη αυτόν είναι:

- Επίπεδο εκπαίδευσης των ενηλίκων εγγεγραμμάτων (2/3) και εγγεγραμμένοι και για Α' - Β' - Γ' βάθμια εκπαίδευση (1/3).
- Προσδοκία ή Αναμενόμενη Διάρκεια Ζωής ανά άτομο κατά γέννηση
- Βιοτικό Επίπεδο και ιδιαίτερα το ΚΚΕγχ. Ακαθάριστο Προϊόν εκφρασμένο σε \$ Ισόποση Αγοραστική Δύναμη (ΙΑΔ).

Η στάθμιση των στοιχείων γίνεται με βάση:

Δείκτης ενός στοιχείου =

Πραγματική Τιμή ενός Στοιχείου - Ελάχιστη Τιμή ενός στοιχείου

Μέγιστη Τιμή ενός στοιχείου - Ελάχιστη Τιμή

Ο Δείκτης Ανθρώπινης Αξίας κυμαίνεται από: $0 < \Delta\Delta A < 1$. Με βάση την κατασκευή του δείκτη αυτού, που γίνεται και ανακοινώνεται σε ετήσια βάση, οι χώρες ταξινομούνται σε:

- Αναπτυγμένες Χώρες, όταν ο $\Delta\Delta A > 0,9$
- Αναπτυσσόμενες Χώρες, όταν έχουμε τιμές: $0,5 < \Delta\Delta A < 0,9$ και
- Υποανάπτυκτες Χώρες, όταν έχουμε τιμές από: $0 < \Delta\Delta A < 0,5$

2.1.2.1 ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΘΥΜΑΣΤΕ:

Βασικοί Μακρό - Κοινωνικό- Οικονομικοί Δείκτες:

Το **Βιοτικό επίπεδο** προσδιορίζει τον βαθμό κάλυψης των αναγκών μιας κοινωνίας (όπως για παράδειγμα τις ανάγκες διατροφής, ένδυσης, υγείας, εκπαίδευσης κ.λ.π).

Ο **Δείκτης Ανθρώπινης Αξίας** (Human Development Index) είναι ο πιο σύγχρονος δείκτης που έχουν εισάγει τα Ηνωμένα Έθνη και φανερώνει την κοινωνικό-οικονομική ανάπτυξη μια χώρας και μιας περιοχής και με βάση αυτόν τον δείκτη γίνεται. Ιδιαίτερα οι κυριότεροι παράγοντες και μεταβλητές που ουσιαστικά προσδιορίζουν τον δείκτη αυτόν είναι:

- Επίπεδο εκπαίδευσης των ενηλίκων εγγραμμάτων ($2/3$) και εγγεγραμμένοι και για Α' - Β' - Γ' βάρθμια εκπαίδευση ($1/3$).
- Προσδοκία ή Αναμενόμενη Διάρκεια Ζωής ανά άτομο κατά γέννηση
- Βιοτικό Επίπεδο και ιδιαίτερα το ΚΚΕγγ. Ακαθάριστο Προϊόν εκφρασμένο σε \$ Ισόποση Αγοραστική Δύναμη (ΙΑΔ).
- Η στάθμιση των στοιχείων γίνεται με βάση:

Δείκτης ενός στοιχείου =

Πραγματική Τιμή ενός Στοιχείου - Ελάχιστη Τιμή ενός στοιχείου

Μέγιστη Τιμή ενός στοιχείου - Ελάχιστη Τιμή

Ο Δείκτης Ανθρώπινης Αξίας κυμαίνεται από: $0 < \Delta\Delta A < 1$. Με βάση την κατασκευή του δείκτη αυτού, που γίνεται και ανακοινώνεται σε ετήσια βάση, οι χώρες ταξινομούνται σε:

- Αναπτυγμένες Χώρες, όταν ο $\Delta\Delta A > 0,9$
- Αναπτυσσόμενες Χώρες, όταν έχουμε τιμές: $0,5 < \Delta\Delta A < 0,9$ και
- Υποανάπτυκτες Χώρες, όταν έχουμε τιμές από: $0 < \Delta\Delta A < 0,5$

2.1.3 ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Οι εξωτερικές οικονομικές συναλλαγές ορισμένων χωρών ελέγχονται αυστηρά από τις κυβερνήσεις τους, ενώ άλλων χωρών οι οικονομικές συναλλαγές είναι περισσότερο ελεύθερες καθώς επίσης οικονομικές συναλλαγές ορισμένων χωρών είναι πολύ ελεύθερες. Η νέα τάση που διαμορφώνεται, δηλαδή της «διεθνοποίησης» είτε της «παγκοσμιοποίησης» στοχεύει κυρίως στην κατάργηση των περιορισμών του εξωτερικού εμπορίου και της διεθνής κίνησης των κεφαλαίων (όπως για παράδειγμα για επενδύσεις, για αγορά χρηματιστηριακών τίτλων, κλπ).

Η παγκοσμιοποίηση και η διεθνοποίηση έχει εξελιχθεί σε κύριο θέμα και αντικείμενο των κοινωνικών επιστημών. Είναι κοινά αποδεκτό ότι ζούμε σε μια εποχή όπου το μεγαλύτερο κομμάτι της κοινωνικής ζωής προσδιορίζεται από τις παγκόσμιες διαδικασίες, όπως για παράδειγμα είναι οι εθνικές κουλτούρες, οι εθνικές οικονομίες. Είναι γενική η διαπίστωση της ταχείας και πρόσφατης οικονομικής παγκοσμιοποίησης. Μια παγκόσμια οικονομία προσδιορίζεται από το γεγονός ότι δημιουργείται ένα πλαίσιο σύγκλισης εθνικών οικονομιών, είτε εθνικών στρατηγικών. Η παγκόσμια οικονομία έχει αποκτήσει πλέον μια συγκεκριμένη διεθνή δυναμική που κυριαρχείται από τις δυνάμεις της αγοράς.

Η παγκοσμιοποίηση και η διεθνοποίηση των αγορών χρήματος και κεφαλαίων που συμβαίνουν τα τελευταία χρόνια που ακολουθούν ιδιαίτερα το φαινόμενο της διεθνοποίησης-παγκοσμιοποίησης και της απελευθέρωσης των αγορών των αγαθών, των υπηρεσιών, του παραγωγικού κεφαλαίου και των επιχειρήσεων. Η μεγάλη κινητικότητα του χρηματικού κεφαλαίου και η κυκλοφορία του ηλεκτρονικού χρήματος, και τελευταία των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων σε όλες τις χώρες του κόσμου δημιούργησε ένα γενικευμένο φαινόμενο στην διεθνοποίηση των χρηματοοικονομικών αγορών.

Η συντριπτική πλειοψηφία των χωρών του κόσμου έχει επιλέξει ως μέσο οικονομικής ανάπτυξης της ανοικτή προς τον κόσμο οικονομία, γεγονός που αποδεικνύεται άλλωστε και από τις αποφάσεις των διεθνών οργανισμών, όπως για παράδειγμα του Διεθνούς Οργανισμού Εμπορίου όπου εκπρόσωποι από 90 χώρες υπέγραψαν συμφωνία που προβλέπει την παγκόσμια απελευθέρωση των συναλλαγών (σε τράπεζες και χρηματιστηριακές εταιρίες) από τις αρχές του 1999.

Η σταδιακή μείωση των εμποδίων στην κυκλοφορία των αγαθών, των υπηρεσιών και του χρήματος σε παγκόσμια κλίμακα καθώς επίσης και η συνεχής προσπάθεια των επιχειρηματικών πρωτοβουλιών να διεισδύσουν στις παγκόσμιες αγορές είτε με

επενδυτικές δραστηριότητες είτε με εμπορικές πράξεις και συναλλαγές οδήγησε την παγκόσμια οικονομία σε μια ενιαία απελευθερωμένη και διεθνή αγορά χρήματος και κεφαλαίων, χρηματοοικονομικών μέσων και χρηματιστηριακών αξιών που εν συνεχεία επηρεάζουν την λειτουργία του νομισματικού και δημοσιονομικού τομέα κάθε χώρας.

2.1.3.1 Συναλλαγματικές Ισοτιμίες και Εμπορικό Ισοζύγιο

Υπάρχει άμεση ασυνέπεια και συσχέτιση μεταξύ των συναλλαγματικών ισοτιμιών και του εμπορικού ισοζυγίου. Η ισοτιμία των νομισμάτων επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τις εισαγωγές και τις εξαγωγές των χωρών και το αντίστροφο. Με απλά λόγια όταν το νόμισμα μας διολισθαίνει σε σχέση με τα ξένα νομίσματα τα εισαγόμενα προϊόντα ακριβαίνουν και η ζήτησή τους όπως είναι λογικό πέφτει, αντίστοιχα τα εγχώρια προϊόντα γίνονται περισσότερο ανταγωνιστικότητα. Από την άλλη πλευρά σε μία χώρα που το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου αυξάνει η ζήτηση άρα και η τιμή των ξένων νομισμάτων μεγαλώνει.

Για παράδειγμα στην Ελλάδα, τα πρώτα χρόνια εφαρμογής του συστήματος των κυμαινόμενων συναλλαγματικών ισοτιμιών 1973-1979 η εξαγωγική δραστηριότητα στην Ελλάδα αύξανε σε ρυθμούς ταχύτερους από την περίοδο 1962-1972 που ίσχυαν οι σταθερές ισοτιμίες. Αντίθετα στις βιομηχανικές χώρες ο ρυθμός αύξησης παρουσιάζει διαρκή επιβράδυνση από 9% την περίοδο 1962-1972 πέφτει στο 6,5% τα χρόνια 1973-1979 και υποχωρεί στο 1,8% την τριετία 1980-1983. Την περίοδο 1967-1972 ενώ έχουμε σταθερές συναλλαγματικές ισοτιμίες η μέση ετήσια αύξηση των εισαγωγών είναι 7% και των εξαγωγών 8% ενώ το εμπορικό ισοζύγιο μεταξύ των δύο χωρών μεταβάλλεται ετήσιος κατά 16,2%. Την περίοδο 1973-1983 η ισοτιμία της δραχμής δολαρίου μεταβάλλεται κατά 10,88%, ενώ το ποσοστό μεταβολής των εξαγωγών, των εισαγωγών και του εμπορικού ισοζυγίου κυμαίνεται από 22%-28%. Την περίοδο 1984-1993 η μεταβολή των εξαγωγών είναι μεγαλύτερη από τις εισαγωγές ενώ η διαφορά ανάμεσα στις εισαγωγές και τις εξαγωγές είναι - 12,09%.

2.1.3.2 Το Ισοζύγιο Πληρωμών

Οι οικονομικές συναλλαγές μιας χώρας με άλλες χώρες συνεπάγονται πληρωμές της χώρας προς αυτές και εισπράξεις της χώρας από αυτές. Οι οικονομικές συναλλαγές των επιχειρήσεων, των ατόμων, των τραπεζών και των οικονομικών αρχών της χώρας με τον υπόλοιπο κόσμο παρακολουθούνται από την κεντρική τράπεζα (στην χώρα μας την Τράπεζα Ελλάδος). Το σύνολο των οικονομικών αυτών συναλλαγών που έχουν γίνει σε δεδομένη χρονική περίοδο παρουσιάζονται και καταγράφονται στο **ισοζύγιο των εξωτερικών πληρωμών**. Το ισοζύγιο των εξωτερικών πληρωμών, δηλαδή παρέχει μια εικόνα των υποχρεώσεων και των απαιτήσεων της χώρας από τις συναλλαγές της με το εξωτερικό σε κάποια δεδομένη χρονική στιγμή. Οι συναλλαγές καταχωρούνται στο ισοζύγιο με την *διπλογραφική είτε την λογιστική μέθοδο*. Στο ισοζύγιο εξωτερικών πληρωμών συμπεριλαμβάνονται διάφορα επιμέρους ισοζύγια. Για παράδειγμα, οι εισαγωγές και οι εξαγωγές αποτελούν το **εμπορικό ισοζύγιο**. Τα εμβάσματα (τουριστικά, μεταναστευτικά) καθώς επίσης οι μεταβιβάσεις αλλά και οι πληρωμές (όπως για παράδειγμα για Τουρισμό, μεταφορές, συνεισφορές, τόκους κλπ) αποτελούν το **ισοζύγιο των άδηλων συναλλαγών**.

Πίνακας: Ισοζύγιο Εξωτερικών Πληρωμών

ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ
Εισαγωγές Αγαθών Καύσιμα Χωρίς Καύσιμα Εξαγωγές Αγαθών Καύσιμα Χωρίς Καύσιμα ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ
Άδηλοι Πόροι Άδηλες Πληρωμές ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΑΔΗΛΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ
Κίνηση Κεφαλαίων (Καθαρή) Ιδιωτικός Τομέας Δημόσιος Τομέας Χρεολύσια ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ
ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΡΑΒΗΚΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΑΚΤΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΙΑΦΟΡΑ ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΓΩΝ ΧΡΥΣΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΙΣΟΤΙΜΙΩΝ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ
Διεθνές Νομισματικό Ταμείο Μεταβολή Συναλλαγματικών Διαθεσίμων Μεταβολή Υπολοίπων Clearings
ΥΨΟΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ

Το εμπορικό ισοζύγιο και το ισοζύγιο των άδηλων συναλλαγών αποτελούν το **ισοζύγιο των τρεχουσών συναλλαγών** που δείχνει την καθαρά θέση της χώρας από τις εισαγωγές και εξαγωγές των εμπορευμάτων και υπηρεσιών και τις πληρωμές. Ένα ακόμη σημαντικό στοιχείο είναι το **ισοζύγιο κίνησης των κεφαλαίων** που δείχνει τις εισροές κεφαλαίων (για παράδειγμα εισαγωγή κεφαλαίων για σύναψη δανείων, επενδύσεων κλπ) και εκροές κεφαλαίων (για παράδειγμα για επενδύσεις στο εξωτερικό, επαναπατρισμό κεφαλαίων, εξόφληση εξωτερικών δανείων κλπ). Το ισοζύγιο κίνησης των κεφαλαίων δείχνει και παρουσιάζει τα στοιχεία που επηρεάζουν την περιουσιακή θέση της χώρας. Στον ακόλουθο Πίνακα παρουσιάζεται η ανάλυση και η απεικόνιση του Ισοζυγίου των Εξωτερικών Πληρωμών.

Το **ισοζύγιο πληρωμών** μίας χώρας καταγράφει όλες τις οικονομικές συναλλαγές στη διάρκεια μίας περιόδου ανάμεσα στη χώρα και στον υπόλοιπο κόσμο και προέρχεται με τον υπολογισμό από το ισοζύγιο κίνησης κεφαλαίων. Το ισοζύγιο κίνησης κεφαλαίων περιλαμβάνει την καθαρή κίνηση βραχυχρόνιων και μακροχρόνιων κεφαλαίων των ιδιωτών και του δημοσίου και τα χρεολύσια. Το **ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών** περιλαμβάνει το **ισοζύγιο αδήλων πόρων** που καταγράφει τις εισαγωγές και εξαγωγές υπηρεσιών και το **εμπορικό ισοζύγιο** που καταγράφει τις εισαγωγές και εξαγωγές προϊόντων.

Τα επί μέρους ισοζύγια που περιλαμβάνονται στο ισοζύγιο των εξωτερικών πληρωμών πολύ σπάνια είναι ισοσκελισμένα, καθόσον οι αποφάσεις για τις

διάφορες κατηγορίες συναλλαγών παίρνονται από χιλιάδες άτομα είτε φορείς. Το γενικό ισοζύγιο πληρωμών αποτελεί το άθροισμα των επί-μέρους ισοζυγίων και παρουσιάζει την γενική εικόνα των εξωτερικών συναλλαγών της χώρας. Το σύνολο των πληρωμών της χώρας θα πρέπει να αντισταθμίζεται από το σύνολο των εισπράξεων. Αυτό σημαίνει ότι λογιστικά το **ισοζύγιο πληρωμών** θα πρέπει να είναι πάντοτε ισοσκελισμένο. Οι όροι έλλειμμα και πλεόνασμα λοιπόν δεν αφορούν το υπόλοιπο του ισοζυγίου πληρωμών. Το ισοζύγιο θεωρείται ότι έχει έλλειμμα όταν προκειμένου να το ισοσκελίσει η χώρα θα πρέπει να υποστεί εκροή χρυσού είτε συναλλάγματος προς άλλες χώρες είτε να δανειστεί από τοπ εξωτερικό. Αντίθετα το ισοζύγιο θεωρείται ότι έχει πλεόνασμα όταν η ισοσκέλιση του έγινε με εισροή χρυσού είτε συναλλάγματος από άλλες χώρες είτε με αύξηση των ρευστοποιήσιμων απαιτήσεων της χώρας για περιουσιακά στοιχεία άλλων χωρών.

2.1.3.3 Μέτρα Αποκατάστασης της Ισορροπίας στο Ισοζύγιο των Εξωτερικών Πληρωμών

Μια αύξηση των καθαρών εξαγωγών θα αυξήσει την συνολική ζήτηση στην οικονομία και θα τονώσει το εθνικό προϊόν, το εισόδημα και την απασχόληση. Εάν όμως η οικονομία ήταν ήδη σε κατάσταση πλήρους απασχόλησης, τότε η αύξησης των καθαρών εξαγωγών θα δημιουργήσει πληθωριστικές τάσεις. Από την άλλη πλευρά μια μείωση των καθαρών εξαγωγών θα έχει τα αντίθετα αποτελέσματα, όπως για παράδειγμα θα μειωθεί η συνολική ζήτηση των αγαθών και των υπηρεσιών καθώς επίσης θα μειωθεί το εθνικό προϊόν, το εισόδημα και η απασχόληση.

Όταν μια χώρα αντιμετωπίζει έλλειμμα από τις συναλλαγές της με το εξωτερικό τότε χρειάζεται να το καλύπτει με εκροή συναλλάγματος είτε χρυσού είτε με εξωτερικό δανεισμό. Εάν το έλλειμμα διαρκεί για αρκετά χρόνια τότε τα αποθέματα σε συνάλλαγμα και χρυσό στην κεντρική τράπεζα θα αρχίσουν να εξαντλούνται και η οικονομία να επιβαρύνεται συνεχώς με εξωτερικό δανεισμό. Η χώρα στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να λάβει ορισμένα από τα ακόλουθα προληπτικά και κατασταλτικά μέτρα:

- Η χώρα μπορεί να επιδιώξει την μείωση του κόστους παραγωγής και των τιμών με μέτρα που στοχεύουν στην αύξηση της παραγωγικότητας και στην μείωση της μονοπωλιακής δύναμης.
- Η χώρα μπορεί να επιδιώξει την μείωση της συνολικής ζήτησης και του ρυθμού του πληθωρισμού με την περιοριστική δημοσιονομική, πιστωτική, νομισματική και εισοδηματική πολιτική.
- Η χώρα μπορεί να επιδιώξει την μείωση την υποτίμηση του νομίσματος της ώστε να μειώσει δηλαδή την ανταλλακτική αξία του σχετικά με τα άλλα νομίσματα των υπολοίπων χωρών, ώστε να αυξηθούν οι τιμές των εισαγομένων προϊόντων και να μειωθούν οι τιμές των εξαγομένων προϊόντων και ακολούθως να μπορεί να μειωθεί το έλλειμμα του ισοζυγίου πληρωμών.
- Η χώρα μπορεί να επιδιώξει να αφήσει την ισοτιμία του νομίσματος της να διαμορφώνεται ελεύθερα στις αγορές συναλλάγματος με βάση την ζήτηση και την προσφορά.
- Η χώρα μπορεί να επιδιώξει μετά το έλλειμμα να λάβει μέτρα περιορισμού των εισαγωγών (για παράδειγμα την επιβολή των δασμών είτε ποσοτικών περιορισμών στις εισαγωγές) καθώς επίσης και στην εξαγωγή των κεφαλαίων

(για παράδειγμα να απαγορεύσει την εξαγωγή κεφαλαίων για επενδύσεις) είτε ακόμη να ενθαρρύνει τις εξαγωγές (για παράδειγμα με την χορήγηση επιδοτήσεων).

2.1.3.4 ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΘΥΜΑΣΤΕ:

Βασικές Έννοιες:

Το σύνολο των οικονομικών αυτών συναλλαγών που έχουν γίνει σε δεδομένη χρονική περίοδο παρουσιάζονται και καταγράφονται στο **ισοζύγιο των εξωτερικών πληρωμών**.

Οι εισαγωγές και οι εξαγωγές αποτελούν το **εμπορικό ισοζύγιο**.

Τα εμβάσματα (τουριστικά, μεταναστευτικά) καθώς επίσης οι μεταβιβάσεις αλλά και οι πληρωμές (όπως για παράδειγμα για Τουρισμό, μεταφορές, συνεισφορές, τόκους κλπ) αποτελούν το **ισοζύγιο των άδηλων συναλλαγών**.

Το εμπορικό ισοζύγιο και το ισοζύγιο των άδηλων συναλλαγών αποτελούν το **ισοζύγιο των τρεχουσών συναλλαγών** που δείχνει την καθαρά θέση της χώρας από τις εισαγωγές και εξαγωγές των εμπορευμάτων και υπηρεσιών και τις πληρωμές. Το **ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών** περιλαμβάνει το **ισοζύγιο αδήλων πόρων** που καταγράφει τις εισαγωγές και εξαγωγές υπηρεσιών και το **εμπορικό ισοζύγιο** που καταγράφει τις εισαγωγές και εξαγωγές προϊόντων.

Ένα ακόμη σημαντικό στοιχείο είναι το **ισοζύγιο κίνησης των κεφαλαίων** που δείχνει τις εισροές κεφαλαίων (για παράδειγμα εισαγωγή κεφαλαίων για σύναψη δανείων, επενδύσεων κλπ) και εκροές κεφαλαίων (για παράδειγμα για επενδύσεις στο εξωτερικό, επαναπατρισμό κεφαλαίων, εξόφληση εξωτερικών δανείων κλπ).

2.1.4 ΜΟΡΦΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η Διεθνής οικονομία έχει αλλάξει ριζικά μορφή το τελευταίο μισό του 19^{ου} αιώνα. Η επέκταση των ορίων ζωής και η αύξηση του ρυθμού των γεννήσεων είχε ως άμεσο αποτέλεσμα την αύξηση των πληθυσμιακών μεγεθών. Για παράδειγμα, ο συνολικός παγκόσμιος πληθυσμός το 1994 υπολογιζόταν σε 5,5 δισ., ενώ οι ετήσιοι ρυθμοί αύξησης υπολογίζονται σε περίπου 100 εκ. ενώ το 2003 ο συνολικός πληθυσμός θα απαριθμεί 8,5 δισ.

Υπολογίζεται ότι το 1992 περίπου 23 χώρες παρήγαγαν τα τρία-τέταρτα του συνολικού παγκόσμιου προϊόντος. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Ο.Ο.Σ.Α. για την επόμενη τριετία, και μέχρι το έτος 2000, οι ρυθμοί ανάπτυξης των χωρών του Ο.Ο.Σ.Α. θα κυμαίνονται σε 2,4 περίπου, ενώ υπολογίζεται μια ύφεση του πληθωρισμού (στο 2,3 % περίπου) και παράλληλα μια αύξηση της ανεργίας (σε 7,3 % περίπου). Πολλές χώρες για να επιταχύνουν την οικονομική τους ανάπτυξη προσπαθούν να αναπτύξουν ορισμένα «συγκριτικά-πλεονεκτήματα» που μέσω του διεθνούς-εμπορίου με την αύξηση των εξαγωγών και την προσέλκυση των επενδύσεων θα μπορέσουν να τους δώσουν μια μεγαλύτερη «ώθηση» στους ρυθμούς τους μεγέθυνσης. Στην προσπάθεια συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων χωρών, το τελευταίο μισό αυτού του αιώνα δημιουργήθησαν αρκετοί Διεθνής

Οργανισμοί με στόχο την συνεργασία και την παροχή βοήθειας μεταξύ των διαφόρων κρατών.

Σε αυτό το τμήμα θα αναφερθούμε σε ορισμένους από τους κυριότερους οργανισμούς που πρωταγωνιστούν στην διεθνή οικονομική και κοινωνική ζωή. Οι κυριότεροι οργανισμοί που λειτουργούν με κάποια μορφή **οικονομικής συνεργασίας** είναι:

- **(α). Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (International Monetary Fund-IMF)** δημιουργήθηκε με την διάσκεψη του Bretton Woods (Ιούλιος 1944), και αποβλέπει στην συνεργασία σε νομισματικό επίπεδο με την ρύθμιση των διεθνών πληρωμών (δημιουργήθηκε μετά την κατάρρευση του χρυσού κανόνα -μετά την κρίση του 1922 του πρώτου παγκοσμίου πολέμου). Ο οργανισμός αριθμεί 1210 κράτη-μέλη μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα. Ο ορος "**Χρυσός Κανόνας**" (Gold Standard) χρησιμοποιείται για το νομισματικό σύστημα που στηρίζεται στον χρυσό. Η ανάπτυξη των οικονομιών του 19^{ου} αιώνα και μέχρι το 1930 βασίστηκε στον "**Χρυσό Κανόνα**". Σύμφωνα με τον "**Χρυσό Κανόνα**" όλα τα νομίσματα ήταν απόδεκτά στις διεθνείς συναλλαγές, εφ' όσον ο κάτοχος ενός νομίσματος μπορούσε να το μετατρέψει ελεύθερα σε χρυσό και η αξία του χρυσού ήταν περίπου σταθερή. Το 1918 λ.χ. το δολάριο μπορούσε να εξαργυρωθεί ελεύθερα σε 0,061 ουγγιές χρυσού και η βρετανική λίρα (στερλίνα) ήταν ίση με 0,220 ουγγιές, άρα, η ισοτιμία λίρας και δολαρίου καθοριζόταν στην αναλογία 3,60 : 1.
- **(β). Η Διεθνής Τράπεζα ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης του Ο.Η.Ε. (The World Bank for Development and Reconstruction).** Η τράπεζα αυτή ιδρύθηκε το 1945 με στόχο την ανασυγκρότηση και ανάπτυξη των κρατών μελών, την προώθηση των ιδιωτικών επενδύσεων και την ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου. Ως μέλη στην Διεθνή Τράπεζα συμμετέχουν 180 χώρες. Η Ελλάδα είναι μέλος του Οργανισμού αυτού. Αρχικά η Διεθνής Τράπεζα ήταν ενιαίος οργανισμός με την Διεθνή Τράπεζα για την Ανασυγκρότηση και την Ανάπτυξη (International Bank for Reconstruction and Development).
- **(γ). Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.) (Organization for Economic Cooperation and Development).** Ο οργανισμός αυτός (πρώην *Οργανισμός Ευρωπαϊκής Συνεργασίας*) συστάθηκε για να παρακολουθήσει τα προβλήματα της Ευρώπης από τον Β' παγκόσμιο πόλεμο. Οι χώρες που μετέχουν στον Ο.Ο.Σ.Α. είναι 32 μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα.
- **(δ). Η Διεθνή Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT-General Agreement on Tariffs and Trade).** Βασικός στόχος της *Διεθνούς Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου* (όπου μεταξύ των άλλων κρατών μελών μετέχουν και τα κράτη μέλη της Ε.Ο.Κ.) είναι η μείωση των υψηλών δασμών εισαγωγής και την σταδιακή κατάργηση των ποσοστώσεων. Το 1986 άρχισε διαπραγμάτευση μεταξύ των 111 κρατών μελών της GATT στην Ουρουγουάη. Το 1992 υπογράφεται διμερής συμφωνία μεταξύ της Ε.Ο.Κ και ΗΠΑ (γνωστή και ως *συμφωνία του Blaire House*) για μείωση των επιδοτούμενων αγροτικών εξαγωγών από το 1994 μέχρι το 1999.
- **(ε).** Οι ακόλουθες συμφωνίες είναι οι κυριότερες που υπάρχουν μεταξύ των διαφόρων κρατών της Ασίας, και της Αμερικής και στις οποίες δεν συμμετέχει

η Ελλάδα. Η **EFTA (European Free Trade Association)** είτε **EZEΣ (Ευρωπαϊκή Ένωση Ελευθέρων Συναλλαγών)** ιδρύθηκε το 1960 από τις χώρες Σουηδία, Νορβηγία, Φιλανδία, Αυστρία, Ελβετία, Ισλανδία και Λιχτεστάιν. Η **APEC (Asian Pacific Economic Cooperation)** είτε **ΑΕΟΚ (Ασιατικό Ειρηνικό Οικονομική Κοινότητα)** αποτελείται από τις χώρες ΗΠΑ, Κίνα, Ιαπωνία, Αυστραλία, Ν. Κορέα, Καναδά, Ταϊβάν, Ζηλανδία, Φιλιππίνες, Ινδονησία, Μεξικό, Χόνγκ-Κόνγκ, Σιγκαπούρη, Ταϊλάνδη, Μαλαισία, Μπρουνεΐ. Η **ASEAN** είναι η συμφωνία μεταξύ των κρατών της Νότιο-ανατολικής Ασίας (δηλαδή της Ταϊλάνδης, της Μαλαισίας, της Ινδονησίας, της Σιγκαπούρης, των Φιλιππίνων και του Μπρουνεΐ). Τέλος, η **Βορειο-αμερικάνικη Συμφωνία Ελευθέρου Εμπορίου** είτε **NAFTA (North American Free Trade Agreement)** πού είναι η συμφωνία πού ισχύει από το 1994 μεταξύ των ΗΠΑ, Καναδά και Μεξικό για την ενιαία αγορά.

- (ζ). Με τον όρο *ΕΟΚ* αναφερόμεθα στην την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, ενώ αντίστοιχα με τον όρο *Ευρωπαϊκές Κοινότητες* εννοούμε από κοινού την **Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ)**, την **Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ)**, και την **Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ)** πού αναλύσαμε ανωτέρω.

Η **Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (Ε.Ο.Κ.) (European Economic Community- EEC)** ονομάζεται και Κοινή Αγορά (Common Market) ιδρύθηκε με την συνθήκη της Ρώμης το 1957 (πού τέθηκε σε ισχύ από την 1-1-1958) από έξι κράτη της **ΕΚΑΧ** (δηλαδή της **Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (European Coal and Steel Community-ECSC)** που ιδρύθηκε το 1952 από τα κράτη του Βελγίου, Γαλλίας, Ιταλίας, Λουξεμβούργου, Δ. Γερμανίας, και Ολλανδίας, (όπου οι βιομηχανίες άνθρακα και χάλυβα των κρατών αυτών τέθηκαν υπό τον έλεγχο μιας αρχής). Το 1973 εισέρχονται στην **Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα** τρία επιπλέον κράτη (η Δανία, Ιρλανδία και η Μεγάλη Βρετανία). Σύμφωνα με το καταστατικό ίδρυσης της Ε.Ο.Κ. στόχος ήταν η ελεύθερη κίνηση προσώπων, αγαθών και υπηρεσιών μεταξύ των κρατών μελών (οι δασμοί πλέον περιορίζονται και εναρμονίζονται οι πολιτικές στον αγροτικό, εμπορικό τομέα και στις μεταφορές).

Παράλληλα με την δημιουργία της **Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας** ιδρύθηκε το 1957 από τις έξι χώρες της ΕΚΑΧ και η **Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ είτε ΕΥΡΑΤΟΜ) (European Atomic Energy Community- Euratom)**. Κύριος στόχος της **Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας** ήταν να συμβάλει στην ανάπτυξη των πυρηνικών βιομηχανιών και στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου στα κράτη μέλη της κοινότητας.

2.1.5 Επαναληπτικές Ερωτήσεις

1. Ποια η έννοια και τα χαρακτηριστικά του Κρατικού Παρεμβατισμού ;
2. Αναπτύξτε και αναλύσατε εν συντομία τις ακόλουθες έννοιες και όρους:
 - Δημοσιονομική Πολιτική
 - Νομισματική Πολιτική
 - Τιμολογιακή Πολιτική

- Εισοδηματική Πολιτική
- Κρατικός Προϋπολογισμός

3. Αναφέρατε και αναλύσατε εν συντομία τους βασικότερους οικονομικούς και κοινωνικούς δείκτες.

4. Αναπτύξατε και αναλύσατε εν συντομία τις ακόλουθες έννοιες και όρους:

- Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
- Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα
- Καθαρό Εθνικό Προϊόν
- Καθαρό Εθνικό Εισόδημα
- Άμεσοι και Έμμεσοι Φόροι
- Κατά Κεφαλή Εισόδημα
- Βιοτικό Επίπεδο
- Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης
- Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών
- Εμπορικό Ισοζύγιο
- Ισοζύγιο Πληρωμών
- Ισοζύγιο Κεφαλαίων Κίνησης